

# Nezgode pri delu - zakaj tvegamo

Evropska komisija je pripravila novo petletno strategijo na področju varnosti in zdravja pri delu - 25-odstotno zmanjšanje pojava nezgod pri delu. V primerjavi z drugimi evropskimi državami naša država ne izstopa samo z visokim koeficientom samomorilnosti in visokim koeficientom umrljivosti zaradi prometnih nezgod, temveč tudi z visokim koeficientom nezgod pri delu. Namen prispevka je prikazati nekatere najnovejše statistične podatke in dati kratek odgovor na vprašanje, zakaj tvegamo.



## **Avtor:**

mag. Mladen Markota, dr. med.  
Inšpektorat Republike Slovenije  
za delo, Parmova 33,  
1000 Ljubljana

## **Vzroki za nastanek jutrišnje nezgode pri delu vedno skrivaj tlijo že danes**

Nezgode pri delu sodijo med t. i. negativne kazalnike zdravja. V to skupino uvrščamo še poklicne bolezni, bolniški dopust in tudi samomore, poškodbe in zastrupitve, prometne nezgode, pri katerih je bil »udeležen« alkohol, itd. In prav na področju negativnih kazalnikov Slovenija že vrsto let opozarja nase. Skratka, na fenomen nezgod pri delu ne moremo gledati ločeno od drugih kazalnikov. Namen članka je prikazati nekatere osnovne statistične podatke in dati skromen odgovor na vprašanje, zakaj tvegamo. Že v uvodu je treba poudariti, da naša država nekoliko

odstopa od »statističnega vzorca« držav članic EU - smrtne nezgode se pretežno dogajajo pri srednje velikih delodajalcih, nezgode, ki so imele za posledico smrt delavca, se pretežno dogajajo med starejšimi delavci v starostni skupini nad 50 let, posebej zanimiv odklon pa je dejstvo, da se je od vseh smrtno poškodovanih delavcev v obdobju 2008-2009 samo enemu delavcu zgodila predhodna nezgoda, ki je imela za posledico poškodbo, pa še ta se mu je zgodila pri drugem delodajalcu.

## **Statistični rezultati**

### **Metodologija**

V analizi so uporabljeni podatki, ki nastajajo na osnovi rutinske statistike Inšpektorata Republike Slovenije za delo. Podatke o nezgodah pri delu v Republiki Sloveniji obdelujeta Inšpektorat RS za delo in Inštitut za varovanje zdravja RS. Inšpektorat RS daje poudarek tehničnemu vidiku nezgode, tj. vzroku nezgode in ne njeni posledici - poškodbi. Inštitut za varovanje zdravja pa obdeluje bolj posledico nezgode - poškodbo. Oba opazujeta isti subjekt, torej osebo, ki se je poškodovala zaradi nezgode pri delu, vendar inšpektorat bolj s tehničnega vidika nezgode, inštitut pa z zdravstvenega vidika - vidika po-

## vi Osrednja tema



škodbe. Podatki se zbirajo v skladu z metodologijo Eurostata ESAW.

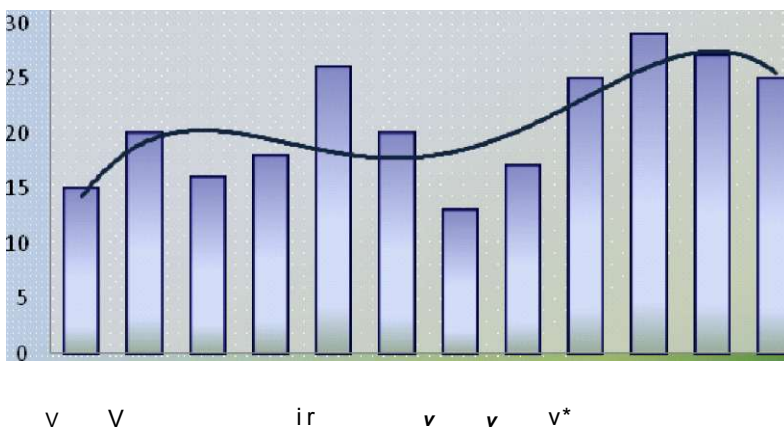
### Rezultati

Tudi leta 2009 je bilo največ smrtnih nezgod v Sloveniji v gradbeni dejavnosti. Distribucija frekvence glede na vzrok, način poškodbe in druge spremenljivke so enake za lažje, težje in smrtne nezgode. Pogosto je med nastankom lažje nezgode in smrtno nezgodo zelo majhen korak. Etiologija nastanka je torej približno enaka. Padec z

višine, stisnjenja, stiki z elektriko, padci predmeta so še vedno vodilni vzroki za nastanek nezgode. Dogajajo se zaradi hitrega, površnega in nezanesljivega dela (slika 1).

Leta 2009 je inšpektorat raziskal 25 smrtnih nezgod, leta 2008 pa 27. Omenimo, da se je v daljšem časovnem opazovalnem obdobju leta 2007 zgodilo največ smrtnih nezgod - 29 (slika 1). Spodbudno je, da leta 2008 in 2009 med nezgodami, ki so imele za posledico smrtno poškodbo, ni bilo delavca v najmlaj-

35



Slika 1: Število nezgod, ki so imele za posledico smrtno poškodbo, Slovenija, 1998-2008. Vir: Inšpektorat RS za delo

Značilen primer nezanesljivega, površnega in nestrokovnega dela. Posledica je padec in smrt delavca.

Vir: arhiv Inšpektorata RS za delo

ši starostni skupini 15-19 let.

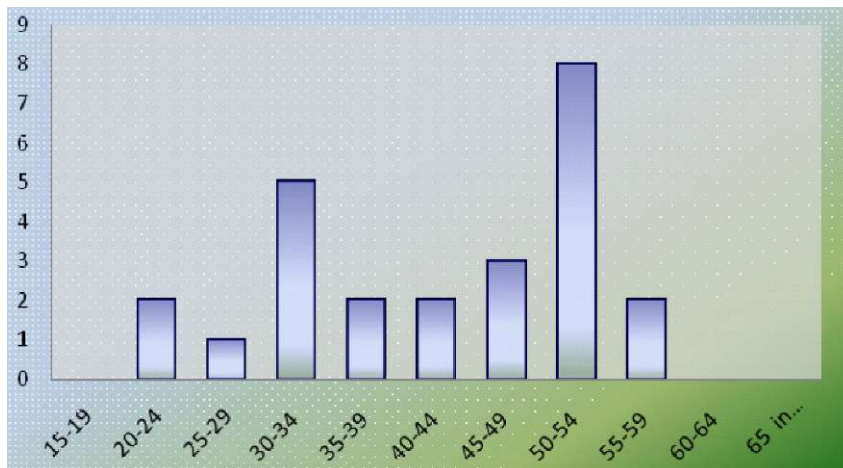
Na področju nezgod pri delu, ki so imele za posledico smrt delavca, se je tveganje za nastanek poškodbe leta 2008 in 2009 »premaknilo« v višje starostne skupine delavcev (slika 2). Na inšpektoratu predpostavljamo, da imajo naslednje značilnosti starejših delavcev pomembno vlogo:

- želja po dokazovanju in lojalnost pogosto povzročita dejanja, ki zaradi objektivnega pešanja njihovega fizičnega in psihičnega stanja predstavljajo povod v nastanek nezgode pri delu;

- prisotna sta še dva dejavnika tveganja: prvič - v času pridobivanja delovnih izkušenj pri tej generaciji ni bilo velikega poudarka na področju varnosti in zdravja, in drugič, gre za pomanjkanje asertivnosti. Vse to še dodatno kompromitira občutek strahu pred odpuščanjem.

Lahko pričakujemo, da bo demografska situacija in demografsko gibanje oz. projekcija razvoja našega prebivalstva v prihodnosti posledično vplivala tudi na proces staranja aktivne delovne populacije. Fenomen višjega koeficienta smrtnih nezgod v višjih starostnih skupinah pa bo zato postal pomemben javnozdravstveni problem.

Glede na zaposlitveni status je največ delavcev, ki so se smrtno poškodovali, imelo pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas (80 %). Vsi smrtno poškodovani leta 2009 so bili moškega spola. Dnevna porazdelitev smrtnih in težjih nezgod je dokaj neenakomerno porazdeljena med de-



lovnim tednom (z izstopajočo sredo pri smrtnih nezgodah; slika 3).

Iz statističnih podatkov je tudi razvidno, da pride do večine smrtnih nezgod v času med 13. in 15. uro (slika 4). Največ smrtno ponesrečenih delavcev je imelo državljanstvo Republike Slovenije (64 %). Med umrlimi leta 2009 je podobno kot vsa prejšnja leta največ kvalificiranih delavcev, sledijo polkvalificirani delavci, delavci s srednješolsko izobrazbo in nekvalificirani delavci.

Najpogostejše težje poškodbe v letih 2008 in 2009 so zlomi kosti in stisnine. Vsako leto pa inšpektorat razišče tudi določeno število težjih nezgod, ki glede na posledice posebej izstopajo: amputacije rok, več amputacij

prstov roke, zlom hrbtenice s trajnimi posledicami (paraliza), več zmečkanin in zlomov kosti. Vodilni vzroki za nastanek težjih poškodb so padci z višine, stisnjenja in udarci predmeta. Kot smo že omenili, je dnevna porazdelitev težjih nezgod dokaj enakomerna v delovnem tednu.

### Zakaj tvegamo

Razlogi, zakaj tvegamo, so na sistemski ravni, na ravni delodajalca in na ravni posameznika. Na sistemski ravni je pomembno poudariti še vedno prisotno odsotnost transparentnega zavarovanja, odsotnost diferencirane prispevne stopnje in »odsotnost« poklicnih bolezni. Tudi pri poklicnih boleznih so vodilni sistemski razlogi

Slika 2: Število nezgod pri delu, ki so imele za posledico smrt delavca, glede na starost, Slovenija 2009

Vir: Inšpektorat RS za delo

(pravica do zdravljenja in rehabilitacije ob hkratni odsotnosti definicije plačnika verifikacije).

Vsi omenjeni sistemski razlogi so vzrok, da je slovenski delodajalec premalo stimuliran vlagati v področje varnosti in zdravja. Nasprotno, pripravljen je tvegati. V tem kontekstu je sodelovanje Inšpektorata RS za delo in Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije izjemno pomembno, vendar je zaradi objektivno nizkega števila raziskanih nezgod število delodajalcev, ki jih »doleti« zahtevek ZZZS za povračilo stroškov zdravljenja, relativno majhen. Ne glede na to dejstvo ocenjujemo, da je to izjemno pomemben prispevek k spremembi kulturnih navad delodajalcev na področju varnosti in zdravja. Vse omenjeno na neki način stimulira delodajalce - da tvegajo. Delodajalcu preostane upoštevanje paradigem na področju varnosti in zdravja ali njihovo izigravanje oz. tveganje. Preostane mu tudi kakovosten nadzor, ki je izjemno pomemben, ker predstavlja prekinitev samodejnega vedenje delavcev, ki pogosto predstavlja uvod v nezgodo pri delu.

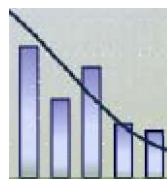
Na ravni posameznika tvegamo zaradi teorij pričakovanj (nulta ali nizka stopnja pogostnosti nezgod zniža pozornost delavca), zaradi nizke ravni čutnega vnosa (premalo dražljajev zniža budnost delavca) in zaradi teorije homeostaze (vsak delavec je pripravljen sprejeti neko subjektivno določeno raven tveganja - »saj se nikoli ni zgodilo«).

S > it- <F  
XF

Slika 3: Število nezgod pri delu, ki so imele za posledico smrt delavca, glede na dan v tednu, Slovenija 2009. Vir: Inšpektorat RS za delo

## vi Osrednja tema

70  
«Q



Slika 4: Število nezgod, ki so imele za posledico smrt delavca, glede na čas nastanka, Slovenija, 2004-2009

10 zaposlenih. Najbolj ogrožen del aktivne populacije so moški - starejši delavci. V prihodnosti bo treba na področju nezgod pri delu dodatno usmeriti multidisciplinarne napore k odgovoru na vprašanje, zakaj tvegamo. Ugotavljamo, da so razlogi na sistemski ravni, na ravni delodajalca in na ravni posameznega delavca.

### Zaključek

V sporočilu Evropske komisije Evropskemu parlamentu v zvezi z izboljšanjem kakovosti in produktivnosti pri delu (Bruselj, 21. 2. 2007, COM(2007) 62) Komisija meni, da bi moral biti splošni cilj za obdobje 2007-2012 25-odstotno zmanjšanje pojava nezgod pri delu. Opredeljeno zmanjšanje se bo ocenjevalo v odnosu na število nezgod pri delu, ki so imele

za posledico smrt delavca leta 2007. V primerjavi z drugimi evropskimi državami naša država ne izstopa samo z visokim koeficientom samomorilnosti in visokim koeficientom umrljivosti zaradi prometnih nezgod, temveč tudi z visokim koeficientom nezgod pri delu. Za razliko od večine držav EU se v Sloveniji najbolj pogosto dogajajo nezgode pri delu pri delodajalcih, ki zaposlujejo več kot

### Literatura

1. Inventory of socioeconomic costs of work accidents. European Agency for Safety and Health at Work, Luxembourg, 2002.
2. Third European Labour Force Survey. Eurostat, Luxembourg, 2007.
3. Zakon o varnosti in zdravju pri delu, Ur. list RS, št. 56/99.

## VARNOSTNI ZNAKI







Nudimo vam **VARNOSTNE ZNAKE** v obliki nalepk in tabel:

- skladne z veljavno zakonodajo
- izdelane na kvalitetnih materialih
- vsebine lahko izdelamo glede na potrebe naročnikov



ZVD Zavod za varstvo pri delu d.d.

Chengdujska cesta 25  
1260 Ljubljana - Polje  
T: 01 585 51 00  
F: 01 585 51 01  
W: [www.zvd.si](http://www.zvd.si)  
E: [info@zvd.si](mailto:info@zvd.si)



### KATALOG VARNOSTNIH ZNAKOV

si lahko ogledate na: [www.zvd.si](http://www.zvd.si)



V prodaji tudi **SAMOSTOJEČE TABLE** Pozor! Spolzka tla

ter **POHODNE** in **MAGNETNE NALEPKE**



**Kontaktna oseba:**  
Fanči Avbelj, T 01 585 51 21, G 041 658 953, F: 01 585 51 80, E [fanci.avbelj@zvd.si](mailto:fanci.avbelj@zvd.si)